

Északkelet-magyarországi személynevek a kései ómagyar korból*

Rigó – Kálló 1. [1460–1480]: Stephani *Rigo*, jo. (DL. 56700); **Derzs 2–3.** 1462/1469: Blasium et Stephanum *Rygo* dictos, jo. (DL. 55899); 1462: Blasius et Stephanus *Rygo* dictos, jo. (DL. 55719); **Hugyaj 4.** 1525: Thoma *rjgo*, iud. (DL. 62463). < *rigó* 'feketerigó v. sárgarigó'. A név alapja sokféle tulajdonságra (pl. daloskedvű, füttyörésző személyre, hajszínre) utaló metaforikus elnevezés (CsnSz.). Mm: D.

Róka – Magyarveresmart 1. 1513: Georgio *Roka*, jo. (DL. 86743). < *róka* 'bozontos farkú, nyúlánk testű ragadozó állat' (TESz.). A csn. sokféle indíték alapján keletkezhetett: például valamilyen tulajdonságra (vörös hajra, ravasz természetre) utaló metaforikus elnevezésként (CsnSz.). Mm: Ts., D.

Ronda – Kálló 1. [1430–1450]: Valentinus *Randa* (!), jo. (DL. 56709). < ? *ronda* 'aljas, alávaló, gyalázatos' (TESz.). A magyarázatot gyengíti, hogy a szó csak a XVII. századtól adatolható.

Rózsás – Tunyog, Györgyteleke és Nagykecő 1. 1452: Johanne *Rofas*, jo. (DL. 55498); **Kék 2.** [1521–1526]: Petri *Rozas*, jo. (DL. 26243); **Apafalva 3.** 1523: Matheo *Rofas*, jo. (DL. 71174). < *rózsza* növénynév -s képzős származéka. Esetleg rózsásarcú személy elnevezése (CsnSz.). Mm: Ts., D.

Salgó – Ártánd 1. 1518: Stephano *Salgo*, jo. (DL. 97664); **2.** 1518: Sebastiano *salgo*, jo. (DL. 97664). < (kevésbé vsz.) *salgó* ~ *sajgó* a *sajog* 'csillog, fénylik' -ő képzős melléknévi igeneve. Talán csillogó, ragyogó arcú, szemű elnevezése lehetett (CsnSz. *Sajgó*). Mm: H.

Sánta – Olcsva 1. 1440: Stephano *Santha*, jo. (DL. 55194); 1440: Stephano *fantha*, jo. (DL. 55201); 1447: Stephano *santa*, jo. (DL. 55346); **2.** 1440: Anthonio *fantha*, jo. (DL. 55201); 1440: Anthonio *Santha*, jo. (DL. 55194); 1447: Anthonio *Santha*, jo. (DL. 55346); **Dob 3.** 1446: Petrus *Santha*, jo. (DL. 13934); **Litke 4.** 1449: Tomas *fantha*, jo. (DL. 81139); [1450 k.]: Thomas *fantha*, jo. (DL. 82987); **5.** [1521–1526]: Johannis *Santha*, jo. (DL. 26243);

* L. MNy. 2010: 121–5.

Kisvárdá 6. 1449: Martinus *fanto*, jo. (DL. 81139); **Semjén 7.** [1430–1450]: Mathias *fantha*, jo. (DL. 56693); **8.** 1468: Johannes *Santa*, jo. (DL. 55872); [1468 u.]: Johannes *Santha*, jo. (DL. 55872); **9.** 1468: Elias *Santa*, jo. (DL. 55872); [1468 u.]: Elias *Santha*, jo. (DL. 55872); **10.** 1468: Blasius *fantha*, jo. (DL. 55872); **11.** 1468: Relicta Dorothea *fantha*, jo. (DL. 55872); **Hosszúmacs 12.** 1451: Johannes *fantha*, jo. (DL. 14467); **Hatház 13.** 1451: Johannes *fantha*, jo. (DL. 14467); **Harang 14.** [1451–1461]: Stanizlaus *fantha*, jo. (DL. 56691); **15.** [1451–1461]: Laurentius *fantha*, jo. (DL. 56691); **Bacska 16.** 1456: Dyonisius *fantha*, jo. (DL. 15063); **Tét 17.** 1460: Martino *Santha*, jo. (DL. 55673); 1461: Martino *fantha*, jo. (DL. 55686); **Gút, Aba, Körtvélyes 18.** 1470: Martinus *Santa*, jo. (DL. 17017); **19.** 1470: Georgius *Santha*, jo. (DL. 17017); **Kálmánd 20.** 1500: Ambrosio *Santha*, jo. (DL. 73536); **Felsőcsongva 21.** 1513: Stephano *Santha*, jo. (DL. 86743); **Bartfalva 22.** 1513: Michaele *Santha*, jo. (DL. 86743); **Borhid 23.** 1513: Francisco *Santha*, jo. (DL. 86743); **Hn. 24.** [1521–1526]: Mathei *Santha*, jo. (DL. 26243). < *sánta* 'hibás lábú, bicegő' (TESz.).

Sárga – Tarna 1. 1450: Irlko *farga*, jo. (DL. 14314). < *sárga* 'sápadt, vértelen <test-, arcszínű>' (TESz.).

Sárkány – Olcsva 1. 1440: Johanne *Sarkan*, jo. (DL. 55194); 1440: Johanne *Sarkan*, jo. (DL. 55201); 1447: Jo[hanne] [*Sar*]ka[n], jo. (DL. 55346); **Hn. 2.** 1462: Johannem *Sarkan*, fam. (Z. XII. 275); [**Semjén**] **3.** 1468: Nicolaus *farkan*, jo. (DL. 55872); [1468 u.]: Nicolaus *Sarkaan*, jo. (DL. 55872); **Egres ?4.** 1513: Jacobo *Sarka[n]*, jo. (DL. 86743); **Kisvárdá 5.** 1521: Nicolaus *sarkan*, jo. (DL. 82582). < *sárkány* 'egyfajta kígyó' v. 'mesebeli szörnyeteg' (TESz.). Valamilyen tulajdonságra (pl. fecesgő természetre) utaló metaforikus név lehet.

Sas – Laskod 1. [1430–1450]: relictá Ladislai *faf*, jo. (DL. 56693); **Meggyes 2.** 1513: Emerico *Sas*, jo. (DL. 86743). < *sas* 'egyfajta ragadozó madár' (TESz.). Mm: D. – L. még **Sás** (Ts).

Segges – Harang 1. [1451–1461]: Benedictus *fegges*, jo. (DL. 56691). < *segges* 'nagy ülepű, nagy fenekű' (CsnSz.).

Seres – Laskod 1. [1430–1450]: relictá Anthoni *Seres*, jo. (DL. 56693); **Eszlár 2.** [1452–1469]: Augustino *feres*, jo. (DL. 56714); **3.** [1452–1469]: Francisco *feres*, jo. (DL. 56714); **Gyarmat 4.** 1459: Petro *Seres*, jo. (DL. 55658) = 1459: Petro Gywrws, jo. (DL. 55658/a.) A *Seres* név feltehetően másolási hiba eredménye. **Érpály 5.** 1463: Benedicto *Seres*, jo. (DL. 15882); [**Semjén**] **6.** [1468 u.]: Valentinus *Seres*, jo. (DL. 55872); **7.** 1468: Jacobus *feres*, jo. (DL. 55872); **Sima 8–9.** 1475: Petro *Seres* et Andrea filio eiusdem, jo. (DL. 17698); **Szászfalu 10.** 1513: Michaele *Seres*, jo. (DL. 86743); **Pátroha 11.** 1521: Georgius *Seres*, jo. (DL. 82582); **12.** [1521–1526]: Relictá Georgii *seres*, jo. (DL. 26243) Az előző özvegye. **13.** 1521: Margarita relictá Valentini *feres*, jo. (DL. 82582). < *seres* 'sörivő' (KÁLMÁN 1989⁴: 82). Mm: Ts.

Setét – Kálmánd 1. 1500: Thoma *Setheth*, jo. (DL. 73536). < *setét* 'elvakult, zavaros fel-fogású, rosszindulatú' (TESz.).

Siket – Döge 1. [1445–1448]: Nicolaus *fiket*, jo. (DL. 81193); **Kisvárdá 2.** [1445–1448]: Barrabas *fyket*, jo. (DL. 81193); [1450 k.]: Barlabas *fyketh*, jo. (DL. 82987); **3.** [1445–1448]: Mathe *fiket*, jo. (DL. 81193); **4.** 1521: Thomas *Syketh*, inq. (DL. 82582); [1521–1526]: Thomas *Syketh*, jo. (DL. 26243); **5.** [1521–1526]: Franciscus *Zyketh* (!), jo. (DL. 26243); **Kálló 6.** [1430–1450]: Ambrosius *fyketh*, jo. (DL. 56709); [1430–1450]: Ambrosius *fyketh*, jo. (DL. 56693); **Nagy Mihály 7.** 1450: Ade (!) *Syketh*, jo. (DL. 14314); **Kökényesd 8.** 1478: Dominico *Syketh*, jo. (DL. 70985); **Meggyes 9.** 1513: Gallo *Syketh*, jo. (DL. 86743). < *siket* 'nem halló, nagyot halló' (TESz. *süket*).

Síró – Kálonga 1. [1445–1448]: Benedictus *fjro*, jo. (DL. 81193); **Márok 2.** 1453: Albertus *fjro*, jo. (DL. 81139); **3.** 1521: Joannes *Sjro*, jo. (DL. 82582). < *síró* 'könyvező' v. 'kesergő, panaszkodó <személy>' (TESz. *sír*¹).

Sód – Ádám 1. 1518: Emericus *Sood (!)*, inq. (DL. 97664); **2.** 1518: N[icolaus?] *Sood (!)*, inq. (DL. 97664). < *sód* 'tréfálkozó, bolondoskodó <személy>' v. 'álnok, ravasz' (TESz.).

Sordély – Kisvárda 1. 1521: relicta Elizabeth *Sordel*, jo. (DL. 82582). < *sordély* 'a sármányok családjába tartozó, nem költöző énekesmadár, kölesmadár' (TESz.). Valamilyen tulajdonságra (pl. fecsegő természetre) utaló metaforikus név lehet. Mm: D.

Sovány – Kelecsény 1. 1476: altero Johanne *Sowan*, jo. (DL. 17783); **2.** 1476: Thoma similiter *Sowan*, jo. (DL. 17783). < *sovány* 'kny.' (CsnSz.).

Sötét – Nagymihály 1. 1450: Thome *Setheth*, jo. (DL. 14314); **2.** 1450: Pauli *Setheth*, jo. (DL. 14314). < *sötét* 'elvakult, felvilágosulatlan, zavaros felfogású' v. 'gonosz, rosszindulatú' v. 'feketébe hajló színű' (TESz.).

Súgó – Nagymihály 1. 1450: Relicta Ladislai *Swgo*, jo. (DL. 14314). < *súgó* 'rosszat' sugalmazó, sugalló' (TESz. *súg*).

Szakáll – Litke 1. [1445–1448]: Gallus *fakal*, jo. (DL. 81193); 1449: Gallus *fachal*, jo. (DL. 80968); [1450 k.]: Gallus *fakal*, jo. (DL. 82987); **Mártonfalva 2.** [1450–1470]: Blasius *Zakaal*, jo. (DL. 56701); [**Lök**] **3.** [1460–1480]: Nicolao *Zakal*, jo. (DL. 56695); **Kisvárda 4.** [1500–1520]: Blasius *Zakal*, cust. (DL. 83004). < *szakáll* 'állon növé szörzet' (TESz.). Szakállt viselő személy metonimikus elnevezése.

Szakállas – Nábrád 1. 1451: Anthonio *Zakaly (!)*, fam., jo. (DL. 55490); 1452: Anthonio *Zakalos*, jo. (DL. 14584); 1459: Anthonio *Zakalos*, jo. (DL. 55658/a.); 1459: Anthonio *Zakalus*, jo. (DL. 55658); **Kisvárda 2.** [1500–1520]: Johannes *Zakalos*, cust. (DL. 83004); **Királyháza 3.** 1513: Petro *Zakalos*, jo. (DL. 86743); 1513: Petro *Zakalos*, jo. (DL. 86743); **Szinérváralja 4.** 1513: Stephano *Zakalos*, jo. (DL. 86743); **Döge 5.** 1521: Ambrosius *Zakalos*, jo. (DL. 82582); **Ajak 6.** 1521: Thomas *Zakalos*, lib. (DL. 82582); **7.** [1521–1526]: Dionisius *Zakalos*, jo. (DL. 26243); **Meggyes 8.** 1523: similiter Stephano *Zakalos*, jo. (DL. 71174). < *szakállas* 'szakállt viselő' (CsnSz.).

Szakály – Az adatot I. **Szakállas 1.** alatt. < vsz. *szakáll* ~ *szakály* 'állon növé szörzet' (TESz.).

Szálás – Bir 1. [1460–1480]: Thomas *Zalas*, jo. (DL. 56700); **Forgolán 2.** 1478: Anthonius [*Z*] *alaas* de eadem *forgolan*, no. (DL. 70985). < *szálás* 'magas termetű' (CsnSz.).

Szapora – Magyarveresmart 1. 1513: Urbano *Zapora*, jo. (DL. 86743). < *szapora* 'termékeny, gyorsan sokasodó' v. 'gyors' (CsnSz.).

Szárca – Badaló 1. [1460–1480]: Martinus *Zarcha*, jo. (DL. 56700). < *szárca* 'csóka nagyságú, fekete tollazatú, fehér csőrű és honlokú vízimadár' v. 'különféle sötét színű, fejükön, nyakukon, homlokukon fehér foltot viselő vízimadarak' (TESz.). Valamely tulajdonság metaforikus elnevezése lehet. Mm: D.

Szegény – Pócs 1. 1446: Thomas *Segen*, jo. (DL. 13934); **Kálló 2.** [1430–1450]: Franciscus *Zegen*, jo. (DL. 56693); [1430–1450]: Franciscus *Zegen*, jo. (DL. 56709). < *szegény* 'sajnálatra méltó, szerencsétlen' (TESz.). Mm: Ts..

Szegyes – Királyháza 1. 1513: Stephano *Zegyes (!)*, jo. (DL. 86743). < ? *szegyes* vsz. 'kiugró mellkasú' (TESz. *szügy*).